

Fahrelnissa Zeid

Portreler

10 ARALIK 2021-30 OCAK 2022

AÇILIŞ 10 ARALIK 2021

Fahrelnissa Zeid

Dalida

2021

Tuval üzerine yağlıboya

100 x 80 cm

Deniz-Eray Kırmanlı Koleksiyonu

Dirimart, Türkiye’de modernizmin önde gelen isimlerinden Fahrelnissa Zeid’in gençliğinde yapmaya başladığı ve 1975’te Amman’a taşındıktan sonra hayatının son döneminde ağırlık verdiği portrelerinden bir seçki sunmaktan mutluluk duyar. Farklı dönemlerini temsil eden bu portreler, izleyiciyi sanatçının yirminci yüzyıla yayılan pratiğini keşfetmeye davet ediyor.

Ailesini, yakın dostlarını ve öğrencilerini tasvir ettiği portreler, sanatçının seksen yıl boyunca tuttuğu eskiz defterlerinin sayfalarında belirir. Yoğun olarak portreyle ilgilendiği dönemlerde iki farklı eğilim gözlemlenir: 1960-1972 yılları arasındakiler dokunaklı psikolojik araştırmalar niteliği taşıırken, Amman döneminde yaptıkları forma ve renge vurgu yapar, detayları öne çıkarır. Kızı Şirin Devrim’e göre “hayatının en yaratıcı, üretken ve ödüllendirici dönemi”ne denk gelen Amman yıllarında Fahrelnissa, öğrencilerine sanat dersleri verirken kendi pratiğinde portreye ağırlık verir. Yenilikçi, entelektüel enerjisini öğrencilerine aktır, portreler ise safi “kendisi için” yaptığı resimlerdir.

Fahrelnissa’nın 1960-1972 dönemi portreleri iki kategoride incelenebilir: galericilerinin, onların ailelerinin ve arkadaşlarının yüzlerini ve gövdelerini resmeden portreler ve en yakınlarının yüzlerinin çok yakından betimlendiği psikolojik içerikli portreler. Yakın plan portrelerde ten soyut bir yüzeye dönüşür, yüzler umulmadık renklerin üst üste gelmesiyle yeniden yapılır. İri gözler, düşünceli bakışlar, basitleştirilmiş yüz hatlarıyla birbirini andıran modeller Fahrelnissa’yla da benzerlikler gösterir. Kalın parçalar halinde sürülen boya katmanları ve spatula kullanımıyla açılan yarıklar bu dönem portrelerinin ortak özellikleridir. Fahrelnissa’nın natüralist yaklaşımı bile soyut nitelikler barındırır: Arka plan için dikkatle seçtiği monokromatik renk uygulamaları ve tonlamalarıyla, heykelsi bir yapıda olan, belirli bir ışık kaynağından yoksun soyut portrelerdir bunlar. Kostüme ve modelinin arketipsel sembollerine önem verdiği bu stilize portrelerde yüz genelde tam karşıdan görünür, yüzey ise resmin nesnesi haline gelir.

Fahrelnissa Amman dönemi portrelerinde, 1960’lardan taşıdığı statik kompozisyonlara, stilize modellere, jenerik yüz hatlarının çevrelediği büyük gözlere bazı yenilikler ekler. Tende kullandığı nüanslı tonları ve spatula darbelerini bırakır, dışavurumcu cloisonnisme [bölmeli mine] yaklaşımını benimser. Renk parçalarının siyah hatlarla çevrelediği bu üslubu soyut eserlerinden sonra portrelerde de uygulamaya başlar; portre çalışmalarındaki görsel sürekliliği kırar, üç boyutluluğu yok sayısını vurgular. Bunlar, resmettiği kişinin karakteriyle sade renkleri birleştirdiği, figüratif dışavurumcu tarzda saf resim alıştırmalarıdır. Önceki portrelerinin anılarını taşıırken, sanatçının soyut sonrası resimlerindeki akademik olandan özgürleşmenin izlerini taşır.

DIRIMART

Portrelerin görüntüyü taklit etmesindense ona "hayat vermesi" gerektiğine inanan sanatçı, kasten perspektif, hacim veya rötuşa hatalar yapar. Kontrast halindeki doymuş renklerle renk hâkimiyetini ön plana çıkarır, durağan yüzlere dinamizm kazandırır.

Fahrelnissa'ya göre portre, "[b]ir biçim değildir. Ondan çok daha kuvvetli, onun çok ötesinde bir şeydir [...] bir portreye kendinizi üç karakterin olduğu bir tiyatrodan bulursunuz: poz veren bir insan—model—vardır. Ressam vardır, bir de sadece modelin [yüzüne] bakarak değil [başka şeylere bakarak] yaratmak zorunda olduğunuz üçüncü bir karakter. Bu, modelin önceki hayatını, o biçimlerin, onun ifadesinin ötesinde keşfetme meselesidir, lakin bu kadar ileri gittiğinizde kendinizin de derinliklerine, bir kavrayışa ulaşırsınız. Günü, saati, ânı unutursunuz. Gizemli bir seyahate çıkarsınız" (İç Dünyaların Ressamı, s. 236-237).

Ayrıntılı bilgi için info@dirimart.com veya +90 212 232 66 66 üzerinden galeriyle irtibata geçebilirsiniz. Tüm görseller telif hakkı yasası ile korunmaktadır, galerinin onayı olmadan kullanılamaz.

info@dirimart.com
dirimart.com

DIRIMART |
Irmak Caddesi 1-9
34440 Dolapdere İstanbul
+90 212 232 66 66